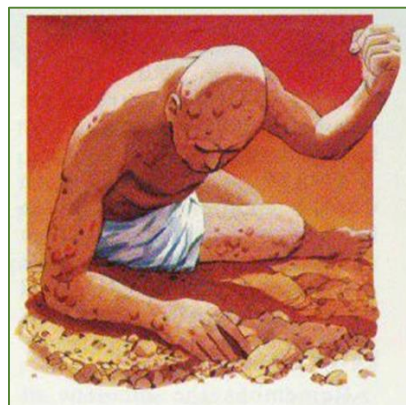
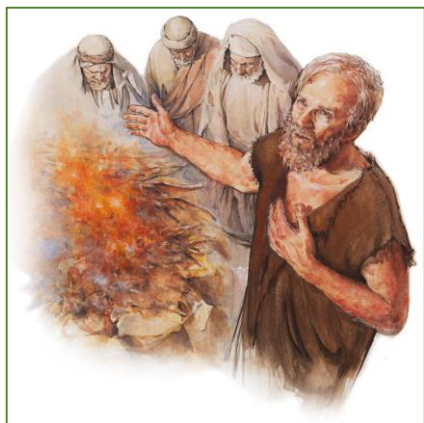

DIEVO IR VELNIO POŽIŪRIS Į ŽMOGŲ PROLOGAS¹ DANGUJE

*Žmogus yra beribis: jis didelis kaip pasaulis,
nes jame visas pasaulis.*
Anatolis Fransas

TEMOS KONTEKSTAS – BIBLINIS PASAKOJIMAS APIE JOBĄ

KLAUSIMAI

1. Kodėl Šėtonas suabejojo Jobo ištikimybe Dievui? Kokia gyvenimo tiesa grindžiamas jo požiūris?
2. Kaip Jobas elgėsi, kai jį užpuolė tiek daug nelaimių?
3. Dievo ir Šėtono ginčas dėl žmogaus – tai ginčas, kuri žmogaus pusė svarbesnė: kūniška ar dvasinė. Ką simbolizuoja vienos ar kitos dievybės pergalė?
4. Kodėl, jūsų manymu, Dievas buvo toks tikras dėl Jobo ištikimybės ir nebijojo jo atiduoti Šėtonui į rankas?

Biblijoje yra pasakojimas apie dievobaimingą dorą žmogų Jobą. Kartą Dievas pagyręs Šėtonui savo ištikimą tarną, tačiau velnias tik pasijuokęs: bepigū būti geram, kai Dievo ranka laimina žmogaus triūsą. Bet jeigu Dievas atimsiąs viską, ką žmogus turi, tai iškeiks savo Kūrėją. Dievas leido Šėtonui išbandyti Jobą. Įgavęs valdžią Šėtonas pradžioje pagrobė iš Jobo jaučius, paskui sudegino avis ir piemenis, pasiūsta vėtra palaidojo po namo griuvėsiais namiškius. Net ir tokias nelaimes išgyvenęs Jobas nepradėjo keikti Dievo vardo: „Nuogas išėjau iš motinos iščių, / nuogas sugrįšiu ten.“ Ir net tuomet, kai Šėtonas apleido Jobą dvokiančiomis votimis nuo galvos iki padų, Jobas vis tiek nepriekaištavo Dievui.

*Papasakota pagal Jobo knygą – Job 1-2
http://biblija.lt/index.aspx?cmp=reading&doc=BiblijaRKE1999_Job_1*

¹ Prologas [gr. *prologos*, *pro* – prieš + *logos* – žodis] – epinio arba dramatinio grožinio literatūros kūrinio įžanga, informuojanti faktus, įvykius, buvusius prie užsimezgant kūrinio veiksmui; kartais – autoriaus įžanginiai komentarai, aiškinantys kūrinio sumanymą (TŽŽ, p. 670)

PROLOGAS DANGUJE

DIEVAS, Jo dangiškoji kariauna.

Vėliau – MEFISTOFELIS

Trys ARKANGELAI²

RAPOLAS

Visatos choro begalybėj
Per amžius saulė gaus ir gaus,
Nubrėžtame kely ją lydi
Griausmingi sąskambiai dangaus.
Įgauna angelai beribių Jėgų, gėrėdamiesi ja;
Šlovingų tvarinių didybė
Vis ta pati ir vis nauja.

GABRIELIUS

Net nebejaučia savo greičio,
Kai sukas žemė skriedama,
Dienų žerėjimą pakeičia
Naktų grėsminga gūduma;
Uolų granitas aiži, gūra
Putotam jūros ošime,
Ir sukas akmenys ir jūra
Kartu su skriejančia žeme.

MYKOLAS

Viena per kitą audros pliekia
Ir maišo jūrą su krantais,
Apraizgo visa, ką pasiekia
Tūžmingais negandų tinklais.
Grėsmingai niokodami kerta
Žaibai trenksmu iš debesų, –
Bet nesiliaujam, Dieve, garbint
Tavų užmanymų šviesių.

VISI TRYS

Tai angelams jėgų beribių
Per amžius teikia danguje,
O Tavo tvarinių didybė
Vis ta pati ir vis nauja.

MEFISTOFELIS³

Štai, Dieve, aš ir vėl esu greta,
Klausk ko geidi, ir pabandysiu atsakyti.
Juk šiaip jau savo palankumo niekada
Neskyrei man mažiau nei visai svitai.
Nepyk, bet prakilniai kaip šitos dvasios
Giedoti liaupsių taip ir neišmokau,
Juoba iš mano lūpų tokios frazės
Tau, jei mokėtum juoktis – keltų juoką.
Nedaug nutuokiu apie sandarą visatos,
Tačiau žmogaus vargai man aiškiai matos:
Mažasis žemės viešpats liko vertas
Tik tiek, kiek buvo vertas vos sutvertas.
Manau, kur kas lengviau tam vargšui klotųs,
Jei jam nebūtum kibirkštis šventos įžerės,
Mat savo protą jis temoka panaudoti,
Kad elgtųs žvėriškiau, nei elgias žvėrys.
Nepykit, bet kai pažiūriu į žmogų,
Galiu palygint jį nebent su žiogu –
Tik strapalioja nenustygdamas po žolę
Ir savo seną giesmę traukia uoliai.
Kad bent akimircai nurimtų žolėje
Ir liautųs nosį kaišiojęs! Deja!

DIEVAS

Jau viską pasakei, ką sugalvojai?
Tu amžinai tik skundies ir dejuoji.
Nejaugi žemėj nieko gero nematai?

MEFISTOFELIS

Deja, ten viskas nuolatos ne taip.
Prisižiūrėjęs tų žmonių kančios,
Aš nejučia ir pats blogai jaučiuos.

DIEVAS

Pažįsti Faustą?

MEFISTOFELIS

Daktarą?

² Arkangelas [*gr. archangelos*] – aukštesnio rango angelas (Mykolas – galingiausias iš arkangelų, visų krikščionių globėjas) TŽŽ, p. 64)

³ Mefistofelis [*Mephistopheles*] – vokiečių padavimų ir Gėtės kūrinio „Faustas“ personažas; nelaboji dvasia, demonas, velnias; blogio įsikūnijimas

DIEVAS

Jisai
Tarnauja man.

MEFISTOFELIS

Savotiška tarnystė!
Jis manos dangiška mana pramisti,
Vis metasi į tolimas bekraštes,
Aistros apsėstas, regis, tuoj pasius;
Nurimtų tik dangaus žvaigždes nuraškęs
Ir žemės įgeidžius patenkinęs visus,
Ir nors nerimstantis jo protas blaškos,
Bet niekad pasotintas nebus.

DIEVAS

Jis, aišku, klaidžioja, bet ieško kelio,
Ir jeigu pasikliaus manim – klejonės baigsis;
Juk sodininkas iš pačių pirmų lapelių
Jau atpažįsta, koks bus medžio vaisius.

MEFISTOFELIS

Kertu, kad šitą naivų sutvėrimą
Galiu nuvest klaidžiausiu takeliu,
Tik duokite man savo sutikimą.

DIEVAS

Aš nieko tau uždrausti negaliu,
Kol jis dar gyvas.
Ir kol jis dar ieško,
Tol renkasi iš daugelio kelių.

MEFISTOFELIS

Esu dėkingas jums, juk mato Viešpats,
Kad tarp negyvėlių jaučiuos nejaukiai –
Mane labiau rausvi skruosteliai traukia.
Kažkaip nemiela prie lavono prisiliest,
Man, kaip tai katei, reik gyvos pelės.

DIEVAS

Gerai jau, imkis jo, kai panorėsi.
Atplėšk jį nuo gaivių šaltinių,
Tempk pragarmėn ir, jeigu sugebėsi,
Gėrėkis, jį palikęs tankumynuos.
Tačiau jaučiu – tau teks gėdingai pripažinti,
Kad žmogų net ir klystkeliuos tamsiuos
Ne taip jau paprasta ir lengva paklaidinti.

MEFISTOFELIS

Na ką gi, tuoj išvysim, kas teisus.
Tokių lažybų aš pralošt nepratęs.
Tiesiog matau, kaip jau keroja medis,
O aš triumfuodamas raškau vaisius.
Jis džiaugsis, dulkes man laižydamas nuo batų,
Kaip mano prosenelė žvilganti gyvatė.

DIEVAS

O štai tada galėsi ir ateiti,
Ir aš mielai atversiu tau duris.
Iš dvasių, nusiteikusių tik neigti,
Mane mažiausiai trikdo šelmis juokdarys.
Žmogaus ryžtu neverta pasikliauti –
Jis linkęs mėgautis ramybe pataluos,
Todėl džiaugiuosi, kad veržies pasitarnauti
Ir jį kaip kipšas spausi prie veiklos.
O jums, dangaus vaikai tikrieji,
Derėtų šlovint tvarinius Kūrėjo!
Kas amžiais tvyro, vyksta ir gyvena,
Apgaubkit savo meile ir dvasia,
O tai, kas dar tik efemeriškai plevena,
Išsaugokit neblėstančiose mintyse.

MEFISTOFELIS

Tie pokalbiai su senuku išties malonūs,
Su juo sutart ir pasitart pavyksta švelniai.
Tikrai smagu, kai toks garbingas ponas
Taip žmogiškai pasiņneka su velniu.

(Čia ir toliau A. A. Jonyno

vertimas)

1. Dievo ir Mefistofelio žvilgsnis į žmogų. Pateiktoje ištraukoje suraskite Dievo ir Velnio dialogą, kuriame apibūdinamas žmogus, ir užpildykite lentelę, surinktą medžiagą apibendrinkite.

Dievo požiūris į žmogų (suraskite 3-4 apibūdinimus)	Mefistofelio požiūris į žmogų (suraskite 8-9 apibūdinimus)
Lentelės medžiagą apibendrinkite 1-2 sakiniais: koks esminis Dievo ir Mefistofelio požiūrio į žmogų skirtumas. Pavartokite šiuos žodžius ir junginius: <i>tikėti savo kūrinium su dieviškąja kibirkštimi, niekinti, pabrėžti gyvuliškąją prigimtį.</i>	

2. Teisinis lažybų įvertinimas. Nustatykite Dievo ir Mefistofelio derybų vertę. Savo išvalgas išdėstykite papunkčiui:

- Kas sąlygoja Dievo ir Mefistofelio lažybų dėl žmogaus atsiradimą?
- Lažybų objektas – sau ar visai žmonijai atstovaujantis individas?
- Kiek žmogaus vertės nustatymas atitinka „dievišką teisę“, t. y. besilažinantieji pajėgūs manipuliuoti objektu?
- Abu savo kalboje vartoja sodininko – medžio – vaisiaus įvaizdžius. Kuo jie svarbūs, kokį turinį įgyja Dievo ir Mefistofelio žodžių kontekste?
- Kokias pasekmes turės lažybų rezultatas žmogui, Mefistofeliui, Dievui?
- Tyrimo medžiagą apibendrinkite 1-2 sakiniais: kodėl tos lažybos tampa tokios svarbios visos dramos kontekste? Pavartokite šiuos žodžius ir junginius: *dėl dvilypės žmogaus prigimties, Faustas lyg trofėjus⁴, lažybos, kas aukščiau: gėris ar blogis.*

ĮSIVERTINKIME

I	Apibūdinkite pagrindinius „Prologo danguje“ personažus – Dievą, Mefistofelį ir Faustą – pasirinktais simboliais ir juos paaiškinkite.
II	Remdamiesi perskaityta „Fausto“ ištrauka patvirtinkite arba paneikite prancūzų rašytojo Anatolio Franso žodžius: „Žmogus yra beribis: jis didelis kaip pasaulis, nes jame visas pasaulis“. Kuriam – Dievo ar Mefistofelio – požiūriui į žmogų jie tinka?
III	Palyginkite, kuo panašios ir kuo skiriasi Biblijoje apie Jobą ir Gėtės „Fauste“ aprašytos situacijos: Dievo leidimas veikti Šetonui ir žmogaus pasirinkimas, ir jas įvertinkite.

⁴ Trofėjus [lot. *trop(h)aem* < gr. *tropainon* – pergalės paminklas] daiktinis pergalės, žygdarbio atminimas (TŽŽ, Vilnius 1985, p. 502)